

O'QUVCHILARNI MILLIY HUNARMANDCHILIK ASOSIDA MEHNATSEVARLIK RUHIDA TARBİYALASH

Komilova Xurshida Toxirovna

Andijon davlat pedagogika instituti “Boshlang'ich ta'lim” kafedrası, P.f.b.f.d professor.

O`ktamova Janona

Boshlang'ich ta'lim yo`nalishi 101-guruh talabasi

<https://doi.org/10.5281/zenodo.19889855>

Annotatsiya. Maqola o'quvchi-yoshlarning ijtimoiy faolligini oshirish va ularda mehnatga nisbatan ijobiy munosabatni shakllantirishda milliy hunarmandchilikning o'rni va ahamiyatiga bag'ishlangan. Muallif milliy hunarmandchilikning tarixiy ildizlari va zamonaviy ta'lim jarayonidagi integratsiyasini tadqiq etadi. Hunarmandchilik mashg'ulotlari orqali o'quvchilarning estetik didini rivojlantirish hamda kasbiy mahoratga yo'naltirishning metodik asoslari bayon etilgan.

Kalit so'zlar: milliy hunarmandchilik, mehnat tarbiyasi, ma'naviy-axloqiy tarbiya, usta-shogird, xalq pedagogikasi, qadriyatlar, estetik did, kasbga yo'naltirish.

Аннотация: Статья посвящена роли и значению национальных ремесел в повышении социальной активности учащихся и формировании у них положительного отношения к труду. Автор исследует исторические корни народных промыслов и их интеграцию в современный образовательный процесс. В работе изложены методические основы развития эстетического вкуса и профессиональной ориентации учащихся через занятия ремеслами.

Ключевые слова: национальные ремесла, трудовое воспитание, духовно-нравственное воспитание, мастер-ученик, народная педагогика, эстетический вкус, профессиональная ориентация.

Abstract: The article is devoted to the role and significance of national crafts in increasing the social activity of students and forming a positive attitude towards labor. The author explores the historical roots of national craftsmanship and its integration into the modern educational process. The work outlines the methodical foundations for developing students' aesthetic taste and professional orientation through craft classes.

Keywords: national crafts, labor education, spiritual and moral education, master-apprentice, folk pedagogy, aesthetic taste, professional orientation.

Kirish.

Bugungi shiddatli globallashuv va axborot texnologiyalari rivojlangan davrda yosh avlodni nafaqat zamonaviy bilimlar bilan qurollantirish, balki ularning qalbida milliy o'zlikni anglash, qadriyatlarga hurmat va mehnatsevarlik tuyg'usini shakllantirish pedagogika fanining eng ustuvor vazifalaridan biri bo'lib qolmoqda. O'zbekiston Respublikasida amalga oshirilayotgan keng ko'lamli islohotlar jarayonida barkamol avlod tarbiyasi, ayniqsa, o'quvchi-yoshlarni ijtimoiy foydali mehnatga tayyorlash va ularning ijtimoiy faolligini oshirish masalasiga alohida e'tibor qaratilmoqda.

Milliy hunarmandchilik asrlar davomida xalqimizning moddiy va ma'naviy hayotini bezab kelgan, milliy g'urur va an'analarni o'zida mujassam etgan ulkan merosdir. Usta-shogird an'analari asosida shakllangan o'ziga xos tarbiya maktabi yoshlarni sabr-toqatli bo'lishga, har bir ishga mas'uliyat bilan yondashishga va ijodiy fikrlashga o'rgatadi. Xalq amaliy san'ati turlari — duradgorlik, koshinpazlik, zargarlik, kashtachilik kabi sohalar o'quvchilarning nafaqat

jismoniy mehnat ko'nikmalarini rivojlantiradi, balki ularda estetik did va go'zallikni his qilish tuyg'usini ham yuksaltiradi.

Asosiy qism.

Milliy hunarmandchilik asosida o'quvchilarni mehnatga tayyorlash jarayoni murakkab pedagogik tizim bo'lib, u o'z ichiga tarbiyaning bir necha yo'nalishlarini qamrab oladi. Avvalo, hunarmandchilik mashg'ulotlari o'quvchida "mehnat – hayot manbai" degan tushunchani shakllantiradi.

Prezidentimiz Shavkat Mirziyoyev ta'kidlaganlaridek: "Biz yoshlarimizning nafaqat zamonaviy bilimlarni egallashini, balki milliy qadriyatlarimiz va an'alarimizni ham chuqur bilishini istaymiz. Hunarmandchilik – bu bizning tariximiz, madaniyatimiz va otabobolarimizdan qolgan boy merosdir. Uni yoshlarga o'rgatish orqali biz ularda mehnatga mehr uyg'otamiz..."

Pedagogik adabiyotlarda ham bu masala alohida ta'kidlanadi. Professor O. Musurmonova qayd etganidek: "Xalq hunarmandchiligi namunalarini yaratish jarayonida o'quvchining diqqat-e'tibori, irodasi va mehnat ko'nikmalari sinovdan o'tadi. Bu esa o'smir yoshidagi bolalarda o'z ishining natijasidan zavqlanish va jamiyatga foyda keltirish istagini kuchaytiradi".

Amaliy jihatdan olib qaraganda, hunarmandchilik darslarida o'quvchilar motivatsiya, amaliy ko'nikma va ijodiy natija bosqichlari orqali mehnatsevarlik ruhida tarbiyalanadi. Shuningdek, tabiiy xomashyolar (yog'och, loy, jun) bilan ishlash jarayonida o'quvchilarda tabiatni asrab-avaylash madaniyati shakllanadi, bu esa "Yashil makon" loyihasi falsafasiga ham to'la mos keladi.

O'quvchilarni milliy hunarmandchilikka o'rgatish jarayoni faqatgina texnik ko'nikmalarni egallash bilan cheklanib qolmaydi. Bu jarayon o'quvchining shaxsiy sifatlariga quyidagi yo'nalishlarda ijobiy ta'sir ko'rsatadi:

Intellektual rivojlanish: Hunarmandchilik mahsulotini yaratish (masalan, koshinpazlikda geometrik naqshlar chizish yoki yog'och o'ymakorligida simmetriyani hisoblash) o'quvchidan matematik hisob-kitob va fazoviy tasavvurni talab etadi. Bu esa darslararo integratsiyani (matematika, chizmachilik, tarix) ta'minlaydi.

Psixologik barqarorlik: Loy, ipak yoki yog'och kabi tabiiy materiallar bilan ishlash o'quvchining hissiy holatiga ijobiy ta'sir ko'rsatib, stressni kamaytiradi va diqqatni jamlash (konsentratsiya) qobiliyatini oshiradi.

Ijtimoiy moslashuv: Hunarmandchilik ko'pincha jamoaviy mehnatni talab qiladi. Birgalikda so'zana tikish yoki katta sopol buyumlarga ishlov berish jarayonida o'quvchilar o'zaro yordam, muloqot madaniyati va mas'uliyatni bo'lishishni o'rganadilar.

Bugungi kunda ta'lim tizimiga tatbiq etilayotgan "Loyiha asosida o'qitish" (Project-based learning) metodi milliy hunarmandchilik darslari uchun juda mos keladi. Bunda o'quvchi shunchaki asbobni ushlashni emas, balki g'oyadan tayyor mahsulotgacha bo'lgan ijodiy yo'lni bosib o'tadi. Bu esa o'quvchining o'z mehnatiga nisbatan subyektiv bahosini oshiradi va unda "Men buni uddalay olaman" degan o'ziga ishonch tuyg'usini shakllantiradi.

Bundan tashqari, milliy hunarmandchilik o'quvchilarda iqtisodiy tafakkurni ham shakllantiradi. Tayyorlangan mahsulotning tannarxi, sarflangan vaqt va xomashyo hisob-kitobi o'quvchiga bozor iqtisodiyoti sharoitida mehnatning qadrini tushunishga yordam beradi.

Xulosa va tavsiyalar.

Tadqiqot natijasida quyidagi xulosalarga kelindi:

Milliy hunarmandchilik o'quvchilarda milliy g'urur, sabr va mas'uliyat fazilatlarini shakllantirishning samarali vositasidir.

Hunar o'rgangan o'quvchi jamiyatda o'z o'rnini topishga intiladi, bu esa boqimandalik kayfiyatining oldini oladi.

Tavsiyalar: Umumta'lim maktablarida hududiy hunarmandchilik xususiyatlaridan (masalan, Andijon pichoqchiligi yoki kashtachiligi) keng foydalanish;

Maktablarda "Usta-shogird" markazlarini tashkil etish va amaliy ko'rgazmalarni muntazam o'tkazish lozim.

Adabiyotlar, References, Литературы:

1. Mirziyoyev Sh.M. Yangi O'zbekiston strategiyasi. – Toshkent: “O'zbekiston”, 2021.
2. Abu Nasr Forobiy. Fozil odamlar shahri. – Toshkent: 1993.
3. Abdulla Avloniy. Turkiy guliston yoxud axloq. – Toshkent: “O'qituvchi”, 1992.
4. Musurmonova O. Ma'naviy qadriyatlar va yoshlar tarbiyasi. – Toshkent: 1996.
5. Berdiyev J.G'. Xalq pedagogikasi. – Toshkent: “O'qituvchi”, 2005.
6. Karimova V. Ijtimoiy psixologiya. – Toshkent: “Fan”, 2002.
7. Inomova M. Oilada bolalarni milliy qadriyatlar asosida tarbiyalash. – Toshkent: 1999.